

KATA SOAL TERBUKA DAN TERTUTUP DIALEK MELAYU PULAU PINANG

OPEN AND CLOSE ENDED WH QUESTIONS IN PENANG MALAY DIALECT

Fazal Mohamed Mohamed Sultan

Pusat Pegajian Bahasa dan Linguistik
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia

Abstrak

Kertas kerja ini membincangkan persoalan pola kata soal terbuka dalam ayat soal dialek Pulau Pinang. Data kajian merupakan data primer yang dikutip daripada penutur natif dialek Pulau Pinang. Kawasan kampung dikenal pasti berpandukan grid geografi GIS yang telah dilakar dalam peta Pulau Pinang berpandukan skala 1:240. Hasil daripada lakaran itu sebanyak 23 kotak grid telah dihasilkan. Setiap kotak grid itu diwakili oleh sebuah kampung. Seramai 10 responden daripada setiap kampung telah dikenal pasti berpandukan kriteria NORMs. Data tersebut diperoleh melalui proses temu bual yang dilaksanakan terhadap responden yang menuturkan DPP. Analisis deskriptif ini mendapati bahawa kata soal dialek Pulau Pinang terdiri daripada *apa, siapa, bila, berapa, pasai apa, awat, macam mana, lagu mana* dan *mana*. Semua kata soal ini pula mempunyai sifat yang sama iaitu boleh berkedudukan pada semua posisi ayat soal iaitu depan, tengah dan belakang ayat soal.

Kata Kunci: Dialek, Melayu, Pulau Pinang

Abstract

This paper discusses descriptively the patterns of use of wh question in Penang Malay dialect. The data are primary data that were accumulated from native speakers of the Malay Penang dialect. The villages are identified based on the GIS geographical grid drawn on the map based on a scale of 1:240. The drawn grids are totaled to 23 grid boxes. Each grid box is represented by a village. A total of ten respondents from each village were identified based on the criteria of NORMs. Respondents who speak mainly Penang Malay dialect were interviewed. Our analysis found that the wh questions of this dialect consists of *apa, siapa, bila, berapa, pasai apa, awat, macam mana, lagu mana* dan *mana*. All the wh questions display a similar property where they can be located at all positions in a sentence; the initial, medial and final position. This finding gives further support against the claim that wh words

in wh-questions in Malay occur mainly in the initial position of the sentence

Keywords: Dialect, Malay, Penang

Pengenalan

Dialek-dialek Melayu di Malaysia merupakan sebahagian daripada bahasa Melayu kerana ia lahir daripada rumpun yang sama. Walau bagaimanapun, sesetengah dialek masih lagi sukar difahami oleh penutur yang menuturkan dialek yang berbeza. Asmah Haji Omar (2008) juga pernah menyatakan bahawa dalam proses menghasilkan keturunan dari zaman ke zaman, manusia juga ikut menurunkan bahasanya, yakni melalui keturunannya itu. Penurunan bahasa dari generasi ke generasi tidak mungkin tidak mengalami perubahan, baik pada bunyinya, atau pada bentuk dan makna kata-kata tertentu, ataupun pada susunan ayat. Hal ini boleh dilihat pada penutur dialek Pulau Pinang yang tidak memahami dialek yang bukan dialeknnya seperti dialek Kelantan atau dialek Sarawak. Perbezaan sebutan, leksikal dan pola bahasa yang tertentu yang wujud dalam sesuatu dialek itu telah menyebabkan ia sukar difahami oleh penutur dialek lain. Menurut Ajid Che Kob (2005) untuk menentukan sama ada sesuatu bentuk pertuturan itu bahasa atau dialek, bentuk tersebut harus mempunyai beberapa ciri iaitu bentuk tersebut hendaklah mempunyai kawasan

atau daerah tuturan tertentu, bentuk tersebut memperlihatkan perbezaan yang memadai daripada bentuk baku atau bentuk persuratan bagi bahasa tersebut dari segi sebutan, struktur tatabahasa (fonologi, morfologi dan sintaksis), dan dari segi penggunaan kata secara idiomatik dan perbezaan tersebut pula tidaklah terlalu besar atau banyak daripada bentuk pertuturan lain dalam bahasa tersebut sehingga menjadi dua bahasa yang berbeza. Hal ini kerana, Ajid Che Kob (2005) berpendapat bahawa salah satu kriteria yang diguna pakai dalam ilmu bahasa untuk mengukur julat perbezaan antara dua atau beberapa ragam pertuturan dialek atau bahasa ialah kesalingfahaman. Francis dalam Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Zaharani Ahmad, Nor Hashimah Jalaluddin & Harishon Radzi. (2011) pernah menyatakan bahawa dialek ialah seperangkat bentuk ujaran setempat yang berbeza-beza yang memiliki ciri-ciri umum dan masing-masing lebih mirip sesamanya dibandingkan dengan bentuk ujaran lain dari bahasa yang sama. Jika dilihat dalam Kamus Linguistik (1997) pula, dialektologi didefinisikan sebagai cabang linguistik yang menganalisis dan menghuraikan kelainan bahasa dari segi kawasan, sosial, atau tempoh, untuk menunjukkan perbezaan

sebutan, tatabahasa dan kosa kata, dan penyebarannya menurut kawasan. Menurut Kamus Linguistik (1997), dialek ialah kelainan bahasa yang berbeza dari segi sebutan, tatabahasa, dan kosa kata daripada bahasa baku. Antaranya termasuk dialek kawasan dan dialek sosial. Pada umumnya, dialek merupakan bentuk bahasa yang substandard, berstatus rendah dan bersifat kedesaan, dituturkan oleh golongan tani, kelas pekerja atau golongan lain yang tidak bertaraf tinggi. Justeru itu, penulis akan menghuraikan dan menjelaskan pola dan fenomena yang wujud dalam dialek Pulau Pinang (DPP) secara lebih terperinci dan mendalam. Fenomena yang dimaksudkan di sini ialah kata soal.

Kata Soal

Kata soal seperti yang telah diutarakan oleh Asmah Haji Omar (1993) mempunyai dua jenis iaitu kata soal tertutup dan kata soal terbuka. Kata soal terbuka dalam DPP tidak sama seperti yang terdapat dalam bahasa Melayu. Terdapat beberapa jenis kata soal terbuka dalam DPP iaitu *apa*, *pasai apa* (*kenapa*), *awat* (*kenapa*), *lagu mana* (*bagaimana*), *macam mana* (*bagaimana*), *camna* (*bagaimana*), *bila*, *berapa*, *sapa*

(*siapa*), dan *mana*. Kata soal DPP dilihat berbeza dengan kata soal bahasa Melayu. Hal ini boleh dilihat melalui contoh kata soal bahasa Melayu yang telah dinyatakan oleh Ramli Haji Salleh (1995) iaitu frasa-wh dalam bahasa Melayu terdiri daripada *apa*, *siapa*, *bagaimana*, *mengapa*, *berapa banyak*, *di mana*, *ke mana*, dan sebagainya. Nik Safiah Karim et. al (1993) pernah menyatakan bahawa kata soal sering digunakan dalam ayat soal yang boleh dilihat dari segi jawapan yang dikehendaki, iaitu sama ada ayat soal tertutup ataupun ayat soal terbuka. Ayat soal tertutup ialah ayat soal yang memerlukan jawapan *ya* atau *tidak/bukan* seperti dalam ayat (1a-c), dan ayat soal terbuka pula ialah ayat soal yang jawapannya tidak terhad kepada perkataan *ya* atau *tidak/bukan* tetapi sebaliknya bergantung pada maksud yang terkandung dalam ayat tersebut seperti dalam ayat (2a-c).

1. Ayat soal tertutup
  - a. Encik Zulkifli pengurusnya?
Ya, Encik Zulkifli pengurusnya.
  - b. Kuruskah Puan Mariam?
Tidak, Puan Mariam tidak kurus.
  - c. Adikkah yang menangis?
Bukan, yang menangis bukan adik.

2. Ayat soal terbuka
  - a. Apakah benda itu?
Benda itu alat komputer.
  - b. Gurunya siapa?
Gurunya Encik Tan.
  - c. Dari manakah mereka datang?
Mereka datang dari Brunei.
  - d. Bilakah kita hendak bertolak ke Sabah?

Kita akan bertolak ke Sabah pada pagi esok.

Walau bagaimanapun, hanya kata soal terbuka yang akan dihuraikan dalam artikel ini kerana pengkaji hanya mengkaji kata soal terbuka dalam DPP sahaja.

Metodologi Kajian

Data dikumpulkan melalui kaedah lapangan yang memerlukan pengkaji turun ke kawasan lapangan bagi mendapatkan data sebenar daripada penutur natif dialek Pulau Pinang. Pengkaji ke kawasan kajian yang telah difokuskan terlebih dahulu mengikut peta yang bergrid yang dibuat berdasarkan sempadan politik. Kawasan kajian akan meliputi semua daerah yang terdapat di seluruh daerah yang terdapat dalam

sempadan politik negeri Pulau Pinang. Dalam setiap daerah itu pula akan dibahagikan mengikut petak-petak yang mempunyai skala 8 kilometer untuk satu petak. Peta yang bergrid itu (rujuk peta 1) akan memudahkan pengkaji untuk mewakili semua kawasan dalam negeri Pulau Pinang yang meliputi kawasan di utara, selatan, timur dan barat. Beberapa kawasan telah diberi tumpuan iaitu menggunakan kawasan mukim dan juga nama kampung. Sebanyak 24 buah kampung telah dijadikan kawasan lapangan pengkaji. Kampung-kampung tersebut ialah Kampung Belah Dua, Kampung Bukit Minyak, Kampung Mengkuang Titi, Bukit Jambul, Kampung Padang Lalang, Kampung Permatang Batu, Kampung Permatang Tok Panjang, Kampung Setol, Kampung Air Melintas Kecil II, Kampung Bagan Buaya, Kampung Batu Feringgi, Kampung Besar, Kampung Nelayan, Kampung Perlis, Kampung Permatang Bertam, Kampung Permatang Tok Loba, Kampung Selamat II, Kampung Sungai Buaya, Kampung Tanjung Tokong, Kampung Sungai Bakau, Kampung Sungai Tongkang, Kampung Pulau Aman, Kampung Lahar Yooi dan Kampung Mengkuang. Kampung-kampung ini dipilih secara rawak berdasarkan petak yang

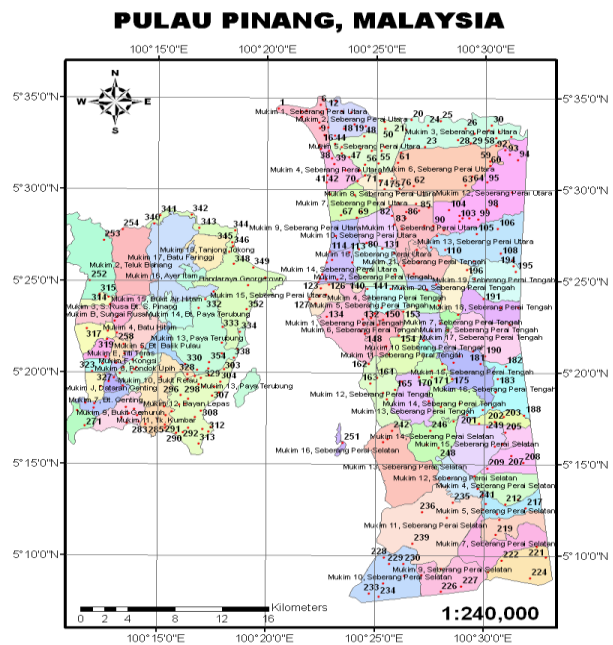
mempunyai skala 4 kilometer untuk satu petak (Rujuk Peta 1). Maksudnya ialah salah satu kampung yang berada dalam setiap petak itu akan dipilih sebagai kawasan kajian pengkaji. Walau bagaimanapun, kawasan-kawasan yang dipilih itu sudah cukup untuk mewakili semua kawasan yang terdapat dalam negeri Pulau Pinang.

Data dikumpulkan menggunakan beberapa kaedah. Kaedah pertama ialah melalui merakam perbualan secara spontan di kedai-kedai kopi di setiap kampung kajian dengan menggunakan pita rakaman. Secara tidak langsung, perbualan penutur-penutur DPP yang berada di kawasan kedai kopi dirakam. Setelah selesai rakaman, barulah pengkaji menemui responden dan menyatakan bahawa perbualan mereka telah dirakam. Dengan kebenaran responden, pengkaji mendapatkan butiran diri responden serta menangkap gambar mereka sebagai bahan bukti dalam kajian ini.

Kaedah kedua ialah kaedah bercerita oleh 10 penutur natif di setiap kampung yang dikaji. Ciri-ciri penutur yang dipilih untuk menjadi responden adalah berdasarkan kriteria NORMs iaitu *non-mobile* (bukan pendatang), *old* (tua), *rural*(kampung) dan

men (lelaki). Kaedah bercerita ini bertujuan untuk mereka menggunakan kata soal sebanyak yang mungkin. Pada setiap masa 2 orang responden diberikan dua keping gambar yang berbeza. Responden pertama perlu bertanya soalan kepada responden kedua mengenai gambar yang dipegang oleh responden kedua. Responden kedua akan menjawab semua soalan responden pertama tadi sehingga responden pertama tidak mempunyai apa-apa soalan lagi untuk ditanya. Selepas itu, responden kedua pula akan melakukan aktiviti yang sama kepada responden pertama.

Peta 1: Peta Pulau Pinang

Analisis Dapatan Kata Soal Dialek Pulau Pinang

Kata soal di dalam Pulau Pinang juga terdiri daripada kata soal terbuka dan tertutup. Namun demikian, penulisan ini hanya berfokus terhadap kata soal terbuka sahaja. Oleh yang demikian penulisan ini akan hanya membincangkan mengenai jenis-jenis kata soal dan kedudukannya di dalam ayat. Walaupun Asmah Hj Omar (1993) telah menggambarkan jenis dan kedudukan kata soal seperti yang telah dibincangkan di atas namun kata soal dalam dialek pasti berbeza. Kata soal terbuka dalam DPP tidak sama seperti yang terdapat dalam bahasa Melayu. Terdapat beberapa jenis kata soal terbuka dalam DPP iaitu *apa*, *pasai apa (kenapa)*, *awat (kenapa)*, *lagu mana (bagaimana)*, *macam mana (bagaimana)*, *camna (bagaimana)*, *bila*, *berapa*, *sapa (siapa)*, dan *mana*. Kata soal dalam dialek Pulau Pinang juga boleh wujud di semua posisi dalam ayat iaitu pada depan, tengah dan belakang ayat soal. Kamus Dewan Edisi Keempat (2007) telah mendefinisikan depan sebagai hadapan atau muka. Manakala, tengah pula ialah di dalam, di antara (masyarakat dan lain-lain) dan di antara. Seterusnya, Kamus Dewan Edisi Keempat (2005) juga turut

mendefinisikan belakang sebagai (pada) masa yang terkemudian (terakhir). Seterusnya, semua jenis kata soal dalam dialek Pulau Pinang ini akan dibincangkan dan dihuraikan lagi dengan lebih terperinci pada bahagian seterusnya.

Kata soal dalam DPP dilihat wujud pada semua posisi dalam ayat soal. Setelah data dicerakin dan diteliti dengan lebih mendalam, kata soal dalam DPP dihuraikan secara deskriptif seperti berikut:

Apa

Kata soal *apa* dalam DPP wujud di semua posisi iaitu di depan, tengah dan belakang kata soal. Kata soal *apa* yang berada di posisi depan boleh dilihat seperti contoh di bawah:

- (3a) *Apa* hang habaq?
Apa awak cakap?
- (3b) *Apa* abang buat?
Apa abang buat?
- (3c) *Apa* hang buh?
Apa awak letak?

Kata soal *apa* yang berada di posisi depan sahaja diikuti oleh kata nama *hang* kemudian kata kerja *habaq* seperti dalam

ayat (3a). Selain itu, terdapat juga kata soal *apa* yang berada di posisi depan yang diikuti oleh kata nama *abang* kemudian kata kerja *buat* seperti dalam ayat (3b). Bagi ayat (3c) pula, kata soal *apa* yang berada di posisi depan diikuti oleh kata nama *hang* kemudian kata kerja *buh*. Kata kerja *habaq*, *buat* dan *buh* ialah kata kerja transitif (KKT). Menurut Tatabahasa Dewan (2004), kata kerja transitif ialah kata kerja yang mengandungi objek yang terdiri daripada frasa nama untuk melengkapkan maksudnya.

Kata soal juga boleh wujud di posisi tengah. Contoh kata soal yang wujud di posisi tengah ayat soal pula boleh dilihat seperti contoh di bawah, iaitu:

(4a) Keta *apa* nak sewa?
Kereta *apa* hendak sewa?

(4b) Nak *sembang apa* ngan orang tua ni?
Hendak *sembang apa* dengan orang tua ini?

(4c) Nak *loghat apa* lagi?
Hendak *loghat apa* lagi?

Contoh ayat (4a) di atas menunjukkan bahawa kata soal *apa* yang wujud di tengah didahului oleh kata nama *keta* dan diikuti oleh kata kerja bantu *nak* dan KKT *sewa*.

Walau bagaimanapun, terdapat juga perbezaan yang berlaku pada ayat (4b), yang mana ia didahului oleh kata kerja bantu *nak* dan kata kerja tak transitif (KKT) *sembang* kemudian barulah kata soal wujud di tengah-tengah ayat soal. Manakala, bagi ayat (4c) pula, kata soal *apa* yang wujud dalam ayat ini didahului oleh kata kerja bantu *nak* dan KKT *loghat*. Menurut Tatabahasa Dewan Edisi Baharu (2004), kata kerja tak transitif ialah kata kerja yang tidak memerlukan penyambut atau objek sesudahnya.

Akhir sekali, kata soal *apa* juga boleh hadir di bahagian belakang ayat soal. Kehadiran kata soal *apa* yang wujud pada posisi belakang ayat soal juga boleh dilihat menerusi contoh ayat di bawah, iaitu:

(5a) Hampa nak cerita *apa*?
Kamu hendak cerita *apa*?

(5b) Hang nak masak *apa*?
Awak hendak masak *apa*?

Kata soal *apa* yang wujud di posisi belakang ayat soal di atas wujud selepas kata kerja iaitu *cerita* (5a) dan *masak* (5b). Kata kerja *cerita* dan *masak* ialah KKT. Berdasarkan contoh-contoh ayat dipaparkan sebelum ini, pengkaji mendapati bahawa kata soal *apa* dalam DPP sememangnya wujud di semua posisi ayat soal. Berdasarkan contoh-contoh

data yang telah dipaparkan sebelum ini, dapatlah disimpulkan bahawa kata soal *apa* dalam DPP wujud di semua posisi ayat soal. Seterusnya, huraian tentang kata soal *kenapa* dalam DPP pula akan dihuraikan.

Kenapa

Kata soal *kenapa* dalam DPP dilihat mempunyai sedikit perbezaan jika dibandingkan dengan kata soal *kenapa* yang terdapat dalam bahasa Melayu. Masyarakat penutur DPP tidak menggunakan *kenapa* untuk kata soal ini sebaliknya mereka menggunakan *awat* dan *pasai apa*. *Awat* dan *pasai apa* digunakan untuk ayat soal yang bersifat *kenapa*. Selain itu, kata soal *kenapa* juga boleh hadir di posisi depan, tengah dan belakang ayat soal seperti yang berlaku pada kata soal *apa*. Kata soal *kenapa* iaitu *pasai apa* dan *awat* yang wujud di posisi depan boleh dilihat seperti contoh ayat di bawah:

- (6a) *Pasai pa* hang habaq lagu tu?
Kenapa awak cakap lagu itu?
- (6b) *Pasai apa* dia marah hang?
Kenapa dia marah awak?
- (6c) *Pasai apa* hang tak pi sekolah?
Kenapa awak tidak pergi sekolah?

(6d) *Awat* hang tak keluaq?
Kenapa awak tidak keluar?

(6e) *Awat* hang pi sana?
Kenapa awak pergi sana?

Kata soal *pasai apa* yang wujud di posisi depan ayat soal juga diikuti oleh kata nama iaitu *hang* dalam ayat (6a), (6d) dan (6e). Seterusnya, kata yang mengikuti kata nama ialah kata kerja *habaq* (6a), *marah* (6b) dan *pi* (6e) mengikut urutan. Kata kerja *habaq* (6a), *marah* (6b) dan *pi* (6e) ialah KKTT. Selain itu, terdapat juga ayat yang didahului oleh kata nafi *tak* sebelum kata kerja seperti dalam ayat (6c) dan (6d) iaitu *tak pi* (6c) dan *tak keluaq* (6d). Kata kerja *keluaq* dalam ayat (6d) ialah KKTT.

Semua kata soal *pasai apa* dan *awat* yang wujud di posisi tengah ayat soal didahului oleh kata ganti nama *hang*.

(7a) Hang *pasai apa* mai sini?
Awak kenapa datang sini?

(7b) Hang *pasai apa* balik lewat?
Awak kenapa balik lewat?

(7c) Hang pi *awat* hang tak habaq?
Awak pergi kenapa awak tidak cakap?

(7d) Hang *awat* lambat?
Awak kenapa lambat?

Namun begitu, bagi ayat (7c), kata soal mempunyai sedikit perbezaan kerana ia diikuti pula oleh KKTT *pi* sebelum wujudnya kata soal seperti yang wujud pada ayat soal yang lain. Kata kerja KKTT *mai*, *balik* dan *lambat* wujud selepas kata soal untuk ayat (7a), (7b) dan (7d). Manakala, bagi ayat (7c) pula, kata soal *awat* diikuti oleh kata ganti nama *hang* dahulu dan barulah ia diikuti oleh kata nafi *tak* dan KKTT *habaq*. Seterusnya, kata soal *pasai apa* dan *awat* yang wujud di posisi belakang ayat soal pula boleh dilihat pada ayat di bawah:

- (8a) Cek nak soal *pasai apa*?
Awak hendak soal kenapa?
- (8b) Hang ni malas blajaq sangat *pasai apa*?
Awak ini malas belajar sangat kenapa?
- (8c) Hang buat lagu tu *pasai apa*?
Awak buat lagu itu kenapa?
- (8d) Hang duk teriak *awat*?
Awak duduk menangis kenapa?
- (8e) Hang pikiaq lagu tu *awatnya*?
Awak fikir lagu itu kenapa?

Ayat soal *pasai apa* dan *awat* yang wujud di posisi belakang kata soal didahului oleh kata ganti nama iaitu *cek* (8a) dan *hang* dalam ayat (8b), (8c), (8d) dan (8e). Seterusnya,

kata ganti nama itu pula diikuti oleh KKTT *soal* (8a), *malas* (8b), *buat* (8c), *teriak* (8d) dan *pikiaq* (8e).

Secara kesimpulannya, kata soal *pasai apa* dan *awat* yang merujuk kepada kata soal *kenapa* dalam DPP juga wujud di posisi depan, tengah dan belakang ayat soal seperti yang berlaku dalam kata soal *apa*.

Siapa

Kata soal *siapa* dalam DPP juga mempunyai sedikit perbezaan dengan kata soal dalam bahasa Melayu kerana ia telah mengalami pengguguran vokal */i/*. Dalam DPP, kata soal *siapa* digunakan dengan *sapa* dan ia juga wujud di posisi depan, tengah dan belakang ayat soal. Kata soal *sapa* yang wujud di posisi depan ayat soal boleh dilihat seperti berikut:

- (9a) *Sapa* cakap dia baik?
Siapa cakap dia baik?
- (9b) *Sapa* mai ambik hang?
Siapa datang ambil awak?

Kata soal *sapa* dalam DPP diikuti oleh KKTT *cakap* dan *mai* dalam ayat (9a), (9b). Ayat (9b) mempunyai dua kata kerja iaitu KKTT *mai* dan KKT *ambik*. Kata soal *sapa* ini berbeza dengan kata soal *apa* dan *kenapa*

yang wujud di posisi depan kerana kedua-dua kata soal itu diikuti oleh kata ganti nama sahaja iaitu *hang* dan sebagainya. Contoh kata soal *sapa* yang wujud di tengah ialah:

- (10a) Kasut hilang *sapa* ambik?
Kasut hilang siapa ambil?
- (10b) Hang mai sini *sapa* hantaq?
Awak datang sini siapa hantar?

Kata soal yang berada di posisi tengah ayat soal didahului oleh kata nama iaitu *kasut* (10a), dan *hang* (10b) seterusnya KKTT *hilang* (10a) dan *mai* (10b). Bagi ayat (10b), ia diikuti oleh kata penunjuk *sini* (10b) sebelum kata soal *sapa*. Selepas kata soal *sapa* dalam ayat (10a) dan (10b) diikuti pula oleh KKTT *ambik* (10a) dan *hantaq* (10b) pada penghujung ayat soal. Kehadiran kata soal *sapa* pada posisi belakang boleh dilihat berdasarkan contoh ayat di bawah:

- (11a) Laki yang antaq hampa tu *sapa*?
Lelaki yang hantar kamu itu siapa?
- (11b) Mai rumah hang tu *sapa*?
Datang rumah awak itu siapa?
- (11c) Hang keluaq dengan *sapa*?
Awak keluar dengan siapa?

Berdasarkan contoh ayat di atas, didapati bahawa ayat soal (11a) dan (11c) didahului oleh kata nama *laki* (11a) dan *hang* (11c) sebelum KKTT *antaq* (11a) dan *keluar* (11c). Hal ini berbeza dengan ayat (11b)

yang didahului oleh KKTT *mai* (11b) dan barulah diikuti oleh kata nama *rumah* (11b).

Kata soal *siapa* dalam DPP juga boleh berada di semua posisi sama ada depan, tengah dan belakang ayat soal. Hal ini dibuktikan berdasarkan paparan data ayat soal *siapa* sebelum ini.

Bila

Kata soal *bila* dalam DPP juga tidak mempunyai perbezaan dengan kata soal *bila* yang terdapat dalam bahasa Melayu. Seperti kata soal DPP yang telah dihuraikan sebelum ini, kata soal *bila* juga wujud di posisi depan, tengah dan belakang ayat soal. Kata soal *bila* di posisi depan ialah:

- (12a) *Bila* hang sampai?
Bila awak sampai?
- (12b) *Bila* keluaq keputusan?
Bila keluar keputusan?
- (12c) *Bila* hang dengar?
Bila awak dengar?

Berdasarkan ayat (12b) di atas, ayat soal *bila* juga sama dengan kata soal *sapa* yang diikuti oleh kata ganti nama *hang* dalam ayat (12c) dan KKTT *keluaq* dalam ayat (12b). Ayat (12a) dan (12c) diikuti oleh kata nama *hang* dan seterusnya ialah KKTT

sampai dan *dengar*. Walau bagaimanapun, ini tidak berlaku pula pada ayat (12b) yang mana ia diikuti oleh KKTT *keluaq* dahulu kemudian barulah kata nama *keputusan*. Seterusnya ialah contoh ayat soal *bila* yang wujud di posisi tengah, iaitu:

- (13a) Hampa *bila* nak balik?
Kamu bila hendak balik?
- (13b) Hang *bila* nak habaq kat dia?
Awak bila hendak cakap dekat dia?
- (13c) Hang *bila* sampai?
Awak bila sampai?

Kata soal *bila* di posisi tengah wujud selepas kata ganti nama *hampa* (13a) dan *hang* (13b) dan (13c). Seterusnya, kata soal *bila* diikuti pula oleh kata kerja bantu *nak* dan KKTT iaitu *balik* (13a) dan KKT *habaq* (13b). Walau bagaimanapun, bagi ayat (13c), tiada kata kerja bantu yang wujud selepas kata soal malahan ia terus diikuti oleh KKTT *sampai*. Contoh ayat soal *bila* yang wujud di posisi belakang ialah:

- (14a) Hang ni nak bayaq *bila*?
Awak ini hendak bayar bila?
- (14b) Hampa mai *bila*?
Kamu datang bila?
- (14c) Hampa habis mengaji *bila*?
Kamu habis mengaji bila?

Ayat soal *bila* yang berada di posisi belakang didahului oleh kata ganti nama

hang (14a) dan *hampa* (14b) dan (14c). Seterusnya KKTT *bayaq* (14a), *mai* (14 b) dan *mengaji* (14c) hadir sebelum kata soal *bila* pada penghujung ayat.

Setelah data dilihat dan dicerakinkan, pengkaji mendapati bahawa kata soal *bila* juga boleh wujud di posisi depan, tengah dan belakang ayat soal.

Berapa

Kata soal *berapa* dalam DPP juga sama sahaja seperti kata soal *berapa* dalam bahasa Melayu. Kata soal *berapa* dalam DPP tidak mengalami apa-apa perubahan bentuk sebutan atau digunakan dengan dua perkataan seperti yang terdapat pada kata soal *kenapa* dalam DPP seperti di atas. Selain itu, Kamus Dewan (2007) telah mendefinisikan kata soal *berapa* ialah kata soal yang digunakan untuk menanyakan jumlah (besar, bilangan, harga, tinggi dan lain-lain).

- (15a) *Berapa* sewa kereta ni?
Berapa sewa kereta ini?
- (15b) *Berapa* lama mai duk sini?
Berapa lama datang duduk sini?
- (15c) *Berapa* hari hang nak pi Penang?

Berapa hari awak hendak pergi Penang?

Ayat soal *berapa* di atas diikuti oleh kata nama iaitu *lama* dalam (15b) dan *hari* dalam ayat (15c). Sebaliknya ayat soal *berapa* (15a) diikuti oleh KKT *sewa* dan bukannya kata nama. Malah selepas KKT *sewa* ia diikuti oleh kata nama iaitu *kereta ni*. Kehadiran kata soal *berapa* pada posisi tengah ayat soal boleh dilihat seperti berikut:

- (16a) Pukui *berapa* mai sini?
Pukul berapa datang sini?
- (16b) Hang beli *berapa* ni?
Awak beli berapa ini?
- (16c) Pukui *berapa* hang bangun?
Pukul berapa awak bangun?

Kata soal *berapa* yang wujud di posisi tengah dalam ayat (16a) dan (16c) sebenarnya tidak mempunyai subjek. Kedua-dua ayat ini sebenarnya mempunyai subjek yang diisi oleh kata ganti nama yang dinamakan sebagai pro. contohnya *pukui berapa pro mai sini?*. Pro ialah kategori kosong yang diperlukan untuk menggantikan subjek yang tidak jelas. Walau bagaimanapun, ia juga digunakan oleh Chomsky (1995) dalam kerangka program Minimalis. Bagi ayat (16b) pula, ia tidak mempunyai pro kerana ayat ini sudah

mempunyai kata ganti nama iaitu *hang*. Justeru itu, ia tidak memerlukan pro untuk mengisi kedudukan kata ganti nama yang kosong pada bahagian subjek ayat. Tokoh bahasa seperti Adger (2003) pernah menghuraikan pro dalam bukunya. Selain itu, NurulAfiah (2010) juga pernah membincangkan tentang pro dalam kajian beliau bertajuk *Kata soal argumen dan bukan argumen dialek Bahasa Melayu Utara: satu analisis minimalis*. Kemudian, ayat (16b) diikuti oleh kata kerja *beli* sebelum wujudnya kata soal *berapa*. Kata kerja dalam ketiga-tiga contoh ayat soal di atas adalah terdiri daripada KKTT iaitu *mai* (16a), *beli* (16b) dan *bangun* (16c). Kata kerja *beli* (16b) dalam DPP adalah merupakan kerja tak transitif. Hal ini berbeza dengan bahasa Melayu kerana kata kerja *beli* dalam bahasa Melayu adalah KKT. Kata kerja *beli* dalam DPP tidak memerlukan objek sebagai pelengkap, maka ia merupakan KKTT dalam DPP. Kata soal *berapa* di posisi belakang boleh dilihat pada contoh ayat berikut:

- (17a) Hang bangun pukui *berapa*?
Awak bangun pukul berapa?
- (17b) Esok hang nak balik pukui *berapa*?
Esok awak hendak balik pukul berapa?

Kata soal *berapa* yang wujud di posisi belakang didahului oleh kata ganti nama *hang* bagi ayat (17a). Bagi ayat (17b) pula, didahului oleh kata adverba masa *esok* sebelum kata ganti nama *hang*. Kedua-dua ayat ini mengandungi KKTT iaitu *bangun* dan *balik* dan juga kata nama *pukui* sebelum kata soal *berapa* wujud pada penghujung ayat.

Paparan data untuk kata soal *berapa* dalam DPP ini menunjukkan bahawa kata soal *berapa* juga wujud pada semua posisi iaitu depan, tengah dan belakang ayat soal.

Bagaimana

Kata soal *bagaimana* mempunyai dua jenis kata soal dalam dialek Pulau Pinang iaitu *lagu mana* dan *macam mana*. Kata soal *bagaimana* juga mempunyai perbezaan berbanding dengan bahasa Melayu seperti kata soal *kenapa*. Kata soal *bagaimana* dalam DPP juga mempunyai dua perkataan yang digunakan oleh penutur untuk bersoalkan soalan *bagaimana* iaitu mereka menggunakan perkataan *lagu mana* dan *macam mana* seperti juga kata soal *kenapa* yang digunakan dengan *awat* dan *pasai apa*.

kata soal tersebut. Selain itu, kata soal *lagu mana* dan *macam mana* juga boleh hadir di posisi depan, tengah dan belakang ayat soal. Kata soal pada posisi depan adalah seperti contoh ayat berikut:

(18a) *Lagu mana* hampa nak kutip data?

Bagaimana kamu hendak kutip data?

(18b) *Lagu mana* hang nak buat?

Bagaimana awak hendak buat?

(18c) *Macam mana* hampa nak pi kelas?

Bagaimana kamu hendak pergi kelas?

(18d) *Macam mana* hang buat?

Bagaimana awak buat?

(18e) *Macam mana* hang mai sini?

Bagaimana awak datang sini?

Semua kata soal *lagu mana* dan *macam mana* dalam ayat di atas diikuti oleh kata ganti nama iaitu *hampa* dan *hang*. Seterusnya, kata ganti nama itu pula diikuti pula oleh kata kerja bantu nak dan KKTT *kutip* (18a), *buat* (18b), dan *pi* (18c). Manakala, bagi ayat (18d) dan (18e) pula, ia diikuti oleh KKTT tanpa kata kerja bantu iaitu *buat* dan *mai*. Seterusnya, paparan data tentang kata soal *lagu mana* dan *macam mana* yang wujud di posisi tengah pula akan ditunjukkan iaitu:

(19a) Nak pi *lagu mana* jalan tu?
Hendak pergi bagaimana jalan itu?

(19b) Nak soal *lagu mana* lagi?
Hendak soal bagaimana lagi?

(19c) Nak buat *macam mana* lagi?
Hendak buat macam mana lagi?

(19d) Nak buat *macam mana* dah lagu tu?
Hendak buat macam mana dah lagu itu?

Kata soal *lagu mana* dan *macam mana* yang wujud di tengah ayat soal didahului oleh kata kerja bantu *nak* dan juga KKTT *pi* (19a), KKT *soal* (19b) dan KKTT *buat* dalam ayat (19c) dan (19d) sebelum wujudnya kata soal *berapa*. Selepas kata soal *macam mana*, wujud kata nama *jalan* dalam ayat (19a) manakala kata adverba *lagi* dalam ayat (19b) dan (19c) dan kata adverba *lagu* dalam ayat (19d) di akhir ayat. Seterusnya, kata soal *lagu mana* dan *macam mana* dalam DPP yang wujud di posisi belakang boleh dilihat pada contoh ayat di bawah:

(20a) Nak pi jalan tu *lagu mana*?
Hendak pergi jalan tu bagaimana?

(20b) Ni nak makan *lagu mana*?
Ni hendak makan bagaimana?

(20c) Hampa nak pi kelas *macam mana*?
Kamu hendak pergi kelas bagaimana?

(20d) Nak soal *macam mana*?
Hendak soal bagaimana?

Kata soal *macam mana* yang berada di posisi belakang ini didahului oleh kata kerja bantu *nak* dan KKTT *pi* dalam ayat (20a) dan (20c), KKTT *makan*¹ (20b) dan KKTT *soal* (20d). Selepas kata tersebut, wujud pula kata nama *jalan* (20a) dan *kelas* (20c). Manakala, bagi ayat (20b) dan (20d), tiada kata nama yang mengikuti kata kerja dan ia terus wujud kata soal *lagu mana* dan *macam mana*.

Kata soal *lagu mana* dan *macam mana* dalam DPP juga dilihat mempunyai pola yang sama dengan kata soal yang lain dalam DPP. Hal ini kerana, ia juga wujud di semua posisi ayat soal.

Mana

Kata soal *mana* dalam DPP juga sama dengan kata soal *mana* yang digunakan

---

¹ Kata kerja *makan* dalam bahasa Melayu adalah KKT, walau bagaimanapun dalam DPP kata kerja *makan* adalah KKTT. Bahasa yang digunakan secara lisan seperti dialek sememangnya berbeza dengan bahasa tulisan. Hal ini boleh dilihat bagi kata kerja *makan* yang mana ia menjadi KKTT dalam DPP.

dalam bahasa Melayu. Kata soal *mana* dalam DPP digunakan dengan perkataan *mana* dan *tang mana*. *Mana* dan *tang mana* digunakan untuk kata soal yang sama walaupun satunya mempunyai *tang*. *Mana* dan *tang mana* bukanlah dua kata yang berbeza tetapi ia bervariasi. Hal ini kerana, *tang* dalam DPP ialah kata preposisi *di* dalam bahasa Melayu. Kata soal *mana* dalam DPP juga wujud di posisi depan, tengah dan belakang ayat soal. Kata soal yang wujud di posisi depan boleh dilihat menerusi contoh ayat soal di bawah:

- (21a) *Mana* hampa nak pi?
 Mana kamu hendak pergi?
- (21b) *Tang mana* hang duk?
 Di mana awak duduk?
- (21c) *Tang mana* hampa jumpa ketua kampung?
 Di mana kamu jumpa ketua kampung?

Kata soal *mana* yang wujud di posisi depan ayat soal juga sama dengan kata soal *apa* dan *kenapa* kerana ia diikuti oleh kata ganti nama selepas kata soal *mana*. Kata ganti nama yang wujud terdiri daripada *hang* (21b) dan *hampa* (21c). Selepas kata nama, barulah wujud kata kerja yang tergolong dalam KKTT *pi* (21a), KKTT *duk* (21b) dan

KKT *jumpa* (21c). Seterusnya adalah contoh ayat bagi kata soal *mana* di posisi tengah:

- (22a) Hang letak *tang mana* benda tu?
 Awak letak di mana benda itu?
- (22b) Hampa turun *tang mana* pagi tadi?
 Kamu turun di mana pagi tadi?

Bagi data kata soal *mana* yang wujud di posisi tengah ini, pengkaji mendapati bahawa ia didahului oleh kata ganti nama *hang* dan *hampa* sebelum KKTT *letak* dan *turun*. Selepas kata kerja, kata soal wujud di tengah-tengah ayat dan diikuti oleh kata nama *benda tu* dalam ayat (22a) dan kata adverba masa *pagi tadi* dalam ayat (22b). Seterusnya ialah huraian tentang data kata soal *mana* yang wujud di posisi belakang ayat soal.

- (23a) Hang nak pi *mana*?
 Awak hendak pergi mana?
- (23b) Cuti nanti nak pi *mana*?
 Cuti nanti hendak pergi mana?

Semua kata soal di atas didahului oleh kata nama iaitu *hang* (23a) dan *cuti* (23b). Seterusnya, kata nama ini diikuti oleh kata kerja bantu *nak* dan KKTT *pi*. Akhir sekali, ayat ini diakhiri oleh kata soal *mana* pada penghujungnya.

Kata soal mana dalam DPP juga wujud di semua posisi ayat soal. Kedudukan kata soal yang wujud di semua posisi ini telah disebut sebagai bersifat opsional (*opsyenal*) oleh Siti Noraini Hamzah dan Mariati Mokhtar (2009) dalam kajiannya terhadap kata soal bahasa Mendriq. Justeru itu, dapatlah disimpulkan bahawa kata soal dalam DPP ini mempunyai pola yang sama iaitu wujud di semua posisi depan, tengah dan belakang ayat soal seperti jadual 1 berikut:

Jadual 1 : Pemaparan Data

Kedudukan		Teng	Bela
Kata soal	Depan	ah	kang
Apa	/	/	/
Siapa	/	/	/
Kenapa	/	/	/
Bila	/	/	/
Bagaimana	/	/	/
Berapa	/	/	/
Mana	/	/	/

Jadual 1 di atas menunjukkan hasil pemaparan data yang telah diperolehi setelah data dicerakinkan. Seperti yang dapat dilihat dalam jadual 1 di atas, dapatlah disimpulkan bahawa semua kata soal dalam DPP boleh hadir di semua posisi ayat soal iaitu di posisi depan, tengah dan belakang

ayat soal. Kehadiran kesemua kata soal ini bertentangan daripada Tatabahasa Dewan. Malah kata soal juga hadir tanpa partikel ‘-kah’ di mana-mana posisi pun.

KESIMPULAN

Artikel ini telah menghuraikan pola dan fenomena yang terdapat pada kata soal dalam DPP. Kehadiran kata soal dalam DPP dilihat wujud di semua posisi ayat soal. Kata soal dalam DPP wujud di posisi depan, tengah dan belakang ayat soal. Data-data yang telah dipaparkan pada bahagian sebelum ini telah membuktikan bahawa kata soal dalam DPP wujud di semua posisi. Justeru, pernyataan Rogayah A. Razak (2005) tentang kata soal DPP bersifat *in-situ* boleh dipertikaikan kerana kata soal DPP adalah bersifat opsyenal. Persoalan mengenai kedudukan sebenar kata soal ini hanya boleh dijawab sekiranya satu analisis sintaksis dijalankan ke atas setiap ayat soal yang berada di posisi yang berlainan. Huraian ini mungkin dapat membantu pengkaji yang ingin menjalankan kajian selanjutnya ke atas DPP.

PENGHARGAAN

Kajian ini telah dibiayai oleh dana penyelidikan FRGS di bawah kod: (FRGS/1/2015/SSI01/UKM/02/3)

RUJUKAN

Adger, D. 2003. *Core Syntax: A Minimalist Approach*. New York: Oxford University Press.

- Ajid Che Kob. 2005. *Dialektologi* Dlm. Zulkifley Hamid, Ramli Md Salleh & Rahim Aman (pnyt). *Linguistik Melayu*, hlm. 127-141. Bangi : Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Asmah Haji Omar. 1993. *Nahu Melayu Mutakhir*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar. 2008. *Nahu Kemas Kini*. Kuala Lumpur: PTS Professional Publishing Sdn. Bhd.
- Asmah Hj. Omar. 2008. *Susur Galur Bahasa Melayu Edisi Kedua*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Chomsky, N. 1995. *The Minimalist Program*. England: The MIT Press.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Zaharani Ahmad, Nor Hashimah Jalaluddin & Harishon Radzi. 2011. Kata Soal Bila Dalam Dialek Kedah Melayu Baling: Satu Analisis Sintaksis. *Gema Online Jurnal Of Language Studies* 11(1): 69-80.
- Kamus Linguistik*. 1997. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kamus Dewan*. 2005. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kamus Dewan*. 2007. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nik Safiah Karim, Farid M. Onn, Hashim Hj Musa dan Abdul Hamid Mahmood. 1993. *Tatabahasa Dewan Edisi Baharu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nik Safiah Karim, Farid M. Onn, Hashim Hj Musa dan Abdul Hamid Mahmood. 2004. *Tatabahasa dewan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- NurulAfiqah Suhaimi. 2010. *Kata soal argumen dan bukan argumen dialek Bahasa Melayu Utara: satu analisis minimalis*. Tesis Sarjana, Program Linguistik, Pusat Pengajian Bahasa dan Linguistik, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ramli Haji Salleh. 1995. *Sintaksis Bahasa Melayu: Penerapan Teori Kuasaan dan Tambatan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Rogayah A. Razak. 2005. Kekangan Bentuk Logikal bagi Pergerakan Kata Tanya In-Situ dalam Ayat Tanya bahasa Melayu. Dlm. Idris Aman dan Fadzeli Jaafar (pynt.). *Prosiding Teori Penyelidikan Bahasa*. Hlm. 56-70. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Siti Noraini Hamzah & Mariati Mokhtar. 2009. Analisis Ayat Soal Bahasa Mendriq Menggunakan Kerangka Minimalis. Dlm. Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Nor Hashimah Jalaluddin, Zaharani Ahmad dan Harishon Radzi (Pnyt). *Prosiding Bengkel Kajian Linguistik Bahasa Mendriq*. Hlm. 158-183. Bangi: Penerbit UKM.